శ్రీ సింహాచల వరాహనృసింహాష్టకము

(ఉత్సాహ వృత్తములు)

సంస్కృత మూలం – శ్రీరామ మహాకవి

తెలుగులో తాత్పర్య విశేష రచన చేసిన వారు- ఆచార్య తాడేపల్లి పతంజలి

30 -04 -25 అక్షయ తృతీయ

అతిపురాతనమైన ఈ సింహాచల వరాహనృసింహాష్టకము శ్రీరామ కవిచంద్రులచే రచింపబడినది. ఇందు చక్కని భక్తిమయమైన భావాలు. అనుప్రాసాది శబ్దాలంకారలు ఉపయోత్ప్రేక్షాది అర్థాలంకారాలు భగవంతుడైన నృసింహస్వామిని హృదయంలో

ప్రతిష్ఠింపజేస్తాయి. మంగళప్రదమైన ఈ నృసింహాష్టకాన్ని పఠించినవారు సర్వపాపముల నుండి ముక్తులై తమ వాంఛితములన్నిటిని పొంది శ్రీనృసింహుని సన్నిధికి చేరగలరు. నృసింహరక్ష సర్వభయహరము. అభయంకరము అని ఫలశ్రుతి.

దీనిని పిల్లలు పెద్దలు కంఠస్థముచేసి కంఠముని మాలగా ధరించిన సర్వశ్రేయస్సులను పొందుదురు. కావున ఆత్మీయులకిచ్చి స్వయంగా ఫలానుభవమును పొందగోరుచున్నాము.

భవదీయ

ఇట్లు

దోర్బల ప్రభాకరశర్మ

అధ్యక్షః

సంస్కృత భారతీ, ఆంధ్రప్రదేశః

సింహాచల వరాహనృసింహాష్టకము (ఉత్సాహ వృత్తములు)

శ్రీరమాకుచాగ్రభాసికుంకుమాంకితోరసం
పావనాంఘ్రి సారసం సదా దయా సుధారసం
కుంద శుభ్ర శారదా రవీంద్ర చంద్ర సుందరం
సింహశైల మందిరం నృసింహదేవమాశ్రయే 1

పాపపాశమోచనం విలోచనేందులోచనం
ఫాలలోచనాది సన్నుతం విభూమ్ మహోన్నతం
శేషతల్ప శాయినం మనోరథప్రదాయినం
సింహశైల మందిరం నృసింహదేవమాశ్రయే2

సంచలచ్చటాచ్ఛటా విన్నున్నమేఘమండలం

భైరవార వట్టహాస భేదితాహితోదరం |

దీనలోక సాదరం ధరాధరం జటాధరం

సింహశైల మందిరం నృసింహదేవమాశ్రయే ||3

శాకినీ పిశాచ ఘోరఢాకినీ భయంకరం

బ్రహ్మరాక్షసవ్య థాక్షయంకరం శివంకరం

దైవతాం సుహృత్తమం దివాకరం సుధాకరం

సింహశైల మందిరం నృసింహదేవమాశ్రయే ||4

మత్స్యకూర్మ వీరనారసింహవామనాకృతిం

భార్గవం రఘూద్వహం ప్రలంబకర్బురాపహం

బుద్ధకల్కి విగ్రహం జగద్విరోధినిగ్రహం

సింహశైల మందిరం నృసింహదేవమాశ్రయే ||5

ధారుణీవధూమణీ గృహీతపాదపల్లవం

నందగోపవల్లవీ సతీమనోజ్ఞవల్లభం |

మాయినాం విశారదం భవాంబురాశిపారదం

సింహశైల మందిరం నృసింహదేవమాశ్రయే ||6

మోహతాపహారిణం గదారథాంగధారిణం

శ్రీమనోవిహారిణం విధేర్వ చోనివారణం |

దానవేంద్రవైరిణం తపోధనేష్టకారిణం

సింహశైల మందిరం నృసింహదేవమాశ్రయే ||7

సర్వకర్మ సాక్షిణం స్వభక్తదత్తభక్షిణం

సర్వలోకకుక్షిణం విలక్షణం సురక్షిణమ్

ధర్మకర్మ విక్షిణం విపన్నివార దక్షిణం

సింహశైల మందిరం నృసింహదేవమాశ్రయే ||8

రామసత్కవీప్రణీత మేతదష్టకం

శివం దైవసార సంగ్రహం మహోగ్రపాత కాంతకం |

జల్పతాంనిరంతరం సమస్తకామ పూరకం

సింహశైల మందిరం నృసింహదేవమాశ్రయే || 9

(రామ రామ రామ సీతా)

సింహాచల వరాహనృసింహాష్టకంలోని ప్రతి శ్లోకానికి తాత్పర్యం మరియు విశేషాలు

1. శ్రీరమాకుచాగ్రభాసికుంకుమాంకితోరసం పావనాంఘ్రి సారసం సదా దయా సుధారసం

కుంద శుభ్ర శారదా రవీంద్ర చంద్ర సుందరం సింహశైల మందిరం నృసింహదేవమాశ్రయే ||

తాత్పర్యం: లక్ష్మీదేవి కుచాగ్రాలపై ప్రకాశించే కుంకుమతో అలంకరించబడిన వక్షస్థలం కలవాడు, పవిత్రమైన పాదపద్మాలు కలవాడు, ఎల్లప్పుడూ దయ అనే అమృత రసాన్ని కురిపించేవాడు, మల్లెపువ్వు వలె తెల్లగా ఉండే శరదృతువులోని చంద్రుని వంటి అందమైనవాడు అయిన సింహాచల మందిరంలోని నృసింహ దేవుని నేను ఆశ్రయిస్తున్నాను.

విశేషాలు: ఈ శ్లోకంలో నృసింహ స్వామి యొక్క సౌందర్యం మరియు దయాగుణం వర్ణించబడ్డాయి. లక్ష్మీదేవి యొక్క అనుగ్రహం ఆయన వక్షస్థలంపై కుంకుమ రూపంలో కనిపిస్తుందని కవి భావిస్తున్నారు. ఆయన పాదాలు పవిత్రమైనవి మరియు ఆయన దయ అమృతంలాంటిది. శరదృతువులోని చంద్రునితో పోల్చడం ఆయన ప్రశాంతమైన మరియు ఆహ్లాదకరమైన రూపాన్ని సూచిస్తుంది.

2. పాపపాశమోచనం విలోచనేందులోచనం ఫాలలోచనాది సన్నుతం విభూమ్ మహోన్నతం శేషతల్ప శాయినం మనోరథప్రదాయినం సింహశైల మందిరం నృసింహదేవమాశ్రయే ||

తాత్పర్యం: పాపాలనే బంధాలను తొలగించేవాడు, కన్నులనే చంద్రుని వంటి కాంతి కలవాడు, ఫాలలోచనుడైన శివుడు మొదలైన దేవతలచేత కీర్తించబడేవాడు, గొప్పవాడు, శేషసర్పంపై పడుకున్నవాడు, భక్తుల కోరికలను తీర్చేవాడు అయిన సింహాచల మందిరంలోని నృసింహ దేవుని నేను ఆశ్రయిస్తున్నాను.

విశేషాలు: ఈ శ్లోకం నృసింహ స్వామి యొక్క శక్తిని మరియు ఆయన భక్తుల పట్ల కరుణను తెలియజేస్తుంది. ఆయన పాపాలను నశింపజేస్తాడు మరియు కోరిన కోరికలను తీరుస్తాడు. శివుడు వంటి గొప్ప దేవతలు కూడా ఆయనను పూజిస్తారు. శేషతల్పంపై శయనించడం ఆయన విష్ణువు యొక్క అవతారం అని సూచిస్తుంది.

3. సంచలచ్చటాచ్ఛటా విన్నున్నమేఘమండలం భైరవార వట్టహాస భేదితాహితోదరం | దీనలోక సాదరం ధరాధరం జటాధరం సింహశైల మందిరం నృసింహదేవమాశ్రయే ||

తాత్పర్యం: కదులుతున్న తన జూలు యొక్క కాంతి సమూహంతో మేఘమండలాన్ని తాకేవాడు, భయంకరమైన అట్టహాసంతో శత్రువుల గుండెలను చీల్చేవాడు, దీనులైన ప్రజలచే ప్రేమగా చూడబడేవాడు, భూమిని ధరించినవాడు (ఆధారమైనవాడు), జటలు ధరించినవాడు అయిన సింహాచల మందిరంలోని నృసింహ దేవుని నేను ఆశ్రయిస్తున్నాను.

విశేషాలు: ఇక్కడ నృసింహ స్వామి యొక్క ఉగ్రరూపం వర్ణించబడింది. ఆయన జూలు యొక్క కాంతి మేఘాల వరకు వ్యాపిస్తుంది. ఆయన భయంకరమైన నవ్వు శత్రువులను భయభ్రాంతులను చేస్తుంది. అదే సమయంలో, ఆయన దీనుల పట్ల ప్రేమ మరియు దయ చూపిస్తాడు. 'ధరాధరం' అనే పదం ఆయన భూమికి ఆధారమని సూచిస్తుంది, మరియు 'జటాధరం' ఆయన శివునితో సంబంధాన్ని సూచిస్తుంది (వరాహ నృసింహుడు శివుని అంశతో ఉంటాడని నమ్ముతారు).

4. శాకినీ పిశాచ ఘోరధాకినీ భయంకరం బ్రహ్మరాక్షసవ్య థాక్షయంకరం శివంకరం దైవతాం సుహృత్తమం దివాకరం సుధాకరం సింహశైల మందిరం నృసింహదేవమాశ్రయే ||

తాత్పర్యం: శాకినీలు, పిశాచాలు మరియు భయంకరమైన ధాకినీల వంటి దుష్ట శక్తులకు భయంకరమైనవాడు, బ్రహ్మరాక్షసుల బాధలను నశింపజేసేవాడు, శుభాలను కలిగించేవాడు, దేవతలకు మంచి స్నేహితుడు, సూర్యుని వలె ప్రకాశించేవాడు, చంద్రుని వలె చల్లనివాడు అయిన సింహాచల మందిరంలోని నృసింహ దేవుని నేను ఆశ్రయిస్తున్నాను.

విశేషాలు: ఈ శ్లోకం నృసింహ స్వామి యొక్క రక్షణాత్మకమైన శక్తిని తెలియజేస్తుంది. ఆయన దుష్ట శక్తుల నుండి భక్తులను కాపాడతాడు మరియు వారికి శుభాలను కలిగిస్తాడు. ఆయన దేవతలకు మిత్రుని వలె ఉంటాడు మరియు తన కాంతి మరియు చల్లదనంతో అందరికీ ఆనందాన్ని కలిగిస్తాడు.

5. మత్స్యకూర్మ వీరనారసింహవామనాకృతిం భార్గవం రఘూద్వహం ప్రలంబకర్బురాపహం బుద్ధకల్కి విగ్రహం జగద్విరోధినిగ్రహం సింహశైల మందిరం నృసింహదేవమాశ్రయే ||

తాత్పర్యం: మత్స్య, కూర్మ, వీరనారసింహ, వామన రూపాలను ధరించినవాడు, భార్గవుడు (పరశురాముడు), రఘువంశ శ్రేష్ఠుడు (రాముడు), ప్రలంబ మరియు కర్బురులను సంహరించినవాడు, బుద్ధ మరియు కల్కి అవతారాలను ధరించబోయేవాడు, ప్రపంచంలోని

దుష్టులను శిక్షించేవాడు అయిన సింహాచల మందిరంలోని నృసింహ దేవుని నేను ఆశ్రయిస్తున్నాను.

విశేషాలు: ఈ శ్లోకంలో నృసింహ స్వామి విష్ణువు యొక్క వివిధ అవతారాలైన మత్స్య, కూర్మ, వామన, పరశురామ, రామ, బుద్ధ మరియు కల్కి రూపాలను ధరించినవాడని చెప్పబడింది. ఇది ఆయన సర్వాంతర్యామిత్వాన్ని మరియు యుగయుగాలుగా ధర్మాన్ని రక్షించే శక్తిని సూచిస్తుంది. ఆయన దుష్టులను సంహరించి లోకానికి శాంతిని కలిగిస్తాడు.

6. ధారుణీవధూమణీ గృహీతపాదపల్లవం నందగోపవల్లవీ సతీమనోజ్ఞవల్లభం | మాయినాం విశారదం భవాంబురాశిపారదం సింహశైల మందిరం నృసింహదేవమాశ్రయే ||

తాత్పర్యం: భూదేవి యొక్క పాదాలను తన చేతులతో పట్టుకున్నవాడు, నందగోపుని భార్య (యశోద) మరియు ఇతర గోపికల మనోహరమైన ప్రియుడు (కృష్ణుడు), మాయను తెలిసినవాడు, సంసార సాగరాన్ని దాటించే నావ వంటివాడు అయిన సింహాచల మందిరంలోని నృసింహ దేవుని నేను ఆశ్రయిస్తున్నాను.

విశేషాలు: ఈ శ్లోకం నృసింహ స్వామికి భూదేవితో మరియు కృష్ణునిగా గోపికలతో ఉన్న సంబంధాన్ని తెలియజేస్తుంది. 'ధారుణీవధూమణీ గృహీతపాదపల్లవం' అనేది ఆయన వరాహావతారాన్ని సూచిస్తుంది, భూమిని రక్షించడానికి ఆయన ఆమె పాదాలను పట్టుకున్నాడు. 'నందగోపవల్లవీ సతీమనోజ్ఞవల్లభం' అనేది ఆయన కృష్ణావతారాన్ని సూచిస్తుంది. ఆయన మాయను తెలిసినవాడు మరియు భక్తులను సంసార సాగరం నుండి విముక్తి చేస్తాడు.

7. మోహతాపహారిణం గదారథాంగధారిణం శ్రీమనోవిహారిణం విధేర్వ చోనివారణం | దానవేంద్రవైరిణం తపోధనేష్టకారిణం సింహశైల మందిరం నృసింహదేవమాశ్రయే ||

తాత్పర్యం: మోహమనే తాపాన్ని పోగొట్టేవాడు, గద మరియు చక్రాన్ని ధరించినవాడు, లక్ష్మీదేవి మనస్సులో నివసించేవాడు, బ్రహ్మ యొక్క మాటలను కూడా మార్చగల శక్తి

కలవాడు, రాక్షస రాజులకు శత్రువు, తపస్సు చేసేవారికి ఇష్టమైనవాడు అయిన సింహాచల మందిరంలోని నృసింహ దేవుని నేను ఆశ్రయిస్తున్నాను.

విశేషాలు: ఈ శ్లోకం నృసింహ స్వామి యొక్క శక్తిని మరియు ఆయన భక్తుల పట్ల ఉన్న ప్రేమను తెలియజేస్తుంది. ఆయన భక్తుల యొక్క మోహాన్ని మరియు బాధలను తొలగిస్తాడు. ఆయన ఆయుధాలు ధర్మాన్ని రక్షించడానికి ఉపయోగపడతాయి. లక్ష్మీదేవి ఆయన హృదయంలో నివసిస్తుంది. ఆయన బ్రహ్మ యొక్క విధిని కూడా మార్చగల సమర్థుడు. ఆయన రాక్షసులకు శత్రువు మరియు తపస్సు చేసేవారికి కోరికలను తీర్చేవాడు.

8. సర్వకర్మ సాక్షిణం స్వభక్తదత్తభక్షిణం సర్వలోకకుక్షిణం విలక్షణం సురక్షిణమ్ ధర్మకర్మ విక్షిణం విపన్నివార దక్షిణం సింహశైల మందిరం నృసింహదేవమాశ్రయే ||

తాత్పర్యం: అన్ని కర్మలకు సాక్షి అయినవాడు, తన భక్తులు సమర్పించిన వాటిని స్వీకరించేవాడు, సమస్త లోకాలను తన ఉదరంలో దాచుకున్నవాడు, సాటిలేనివాడు, దేవతలను రక్షించేవాడు, ధర్మ కార్యాలను విస్తరింపజేసేవాడు, ఆపదలను తొలగించడంలో సమర్థుడు అయిన సింహాచల మందిరంలోని నృసింహ దేవుని నేను ఆశ్రయిస్తున్నాను.

విశేషాలు: ఈ శ్లోకం నృసింహ స్వామి యొక్క సర్వజ్ఞతను మరియు సర్వశక్తిమత్వాన్ని తెలియజేస్తుంది. ఆయన ప్రతి కర్మను గమనిస్తాడు మరియు తన భక్తులు ప్రేమతో సమర్పించిన చిన్న కానుకను కూడా స్వీకరిస్తాడు. సమస్త లోకాలు ఆయనలోనే ఉన్నాయి. ఆయన సాటిలేనివాడు మరియు దేవతలను కూడా రక్షిస్తాడు. ఆయన ధర్మాన్ని స్థాపించడానికి మరియు భక్తుల ఆపదలను తొలగించడానికి ఎల్లప్పుడూ సిద్ధంగా ఉంటాడు.

9. రామసత్కవీప్రణీత మేతదష్టకం శివం దైవసార సంగ్రహం మహోగ్రపాత కాంతకం | జల్పతాం నిరంతరం సమస్తకామ పూరకం సింహశైల మందిరం నృసింహదేవమాశ్రయే ||

తాత్పర్యం: రామ అనే మంచి కవిచే రచింపబడిన ఈ శ్రేష్ఠమైన అష్టకం శుభప్రదమైనది, దేవతల యొక్క ముఖ్యమైన విషయాలను కలిగి ఉన్నది మరియు గొప్ప పాపాలను కూడా

నశింపజేసే శక్తి కలది. దీనిని నిరంతరం జపించేవారి యొక్క సమస్త కోరికలను ఇది తీరుస్తుంది. అటువంటి సింహాచల మందిరంలోని నృసింహ దేవుని నేను ఆశ్రయిస్తున్నాను.

విశేషాలు: ఈ చివరి శ్లోకం ఈ అష్టకం యొక్క ప్రాముఖ్యతను తెలియజేస్తుంది. దీనిని రచించిన కవి తన పేరును 'రామ' అని పేర్కొన్నాడు. ఈ అష్టకం శుభాలను కలిగిస్తుంది, దేవతల యొక్క ముఖ్యమైన విషయాలను వివరిస్తుంది మరియు గొప్ప పాపాలను కూడా పోగొడుతుంది. దీనిని నిరంతరం పఠించేవారికి అన్ని కోరికలు నెరవేరుతాయని కవి విశ్వసిస్తున్నాడు.